

Jumbo Klercq, vice-president of the European Association for Education for Adults

“Intergenerationele solidariteit in Europa enkele opmerkelijke ervaringen in enkele Europese landen”

“Intergenerationeel” is de laatste jaren steeds meer een begrip aan het worden. Overgewaaid uit de VS in de negentiger jaren zien we nu ook in Europa alom om ons heen aandacht ontstaan voor intergenerationele programma’s en projecten – tal van nieuwe organisaties ontfermen zich over wat we de intergenerationele benadering kunnen noemen, met ICIP, het Internationale Consortium voor Intergenerationele Programma’s als ultiem internationaal netwerk lonely at the top.

Intergenerationeel kan in Europa anders dan in de VS niet losgezien worden van het EU - beleid waarin positieve aandacht voor de vergrijzing (met nadruk op emancipatie, empowerment en verworven competenties) sterk verankerd wordt in solidariteit tussen de generaties. 1993 en 1997 staan in het teken van de verhoudingen tussen de generaties en zorgen voor veel publiciteit.

In de VS ligt de nadruk op projecten tussen de jongsten en de oudsten en op het appel aan de familiale verhoudingen tussen generaties (de rol van the grandparents): kinderen die een grootouder adopteren, grootouders die zich ontfermen over tienermoeder s, kinderen van drugs- en alcohol verslaafde, en over kinderen van gescheiden ouders. In Europa ligt het accent meer op het samenspel tussen alle leeftijden en het specifieke van elke generatie: er zijn verschillende generatietyperingen in omloop (de oorlogsgeneratie, de babyboomers, de protestgeneratie, the lost generation) en is er veel meer aandacht voor de rol van de tussengeneraties in het stimuleren, organiseren en handhaven van intergenerationele solidariteit.

Het is echter onbetwist de uitwisseling tussen de Amerikaanse praktijk en de Europese seniorenpolitiek die aan de wieg heeft gestaan van een gestage groei van intergenerationele projecten in Europa. Daarbinnen is een grote variëteit: van projecten ontstaan die intergenerationeel zijn maar zich niet zo noemen en landelijke stimuleringsprogramma’s zoals in Nederland het geval was.

Er zijn verschillende Europese tendensen te onderscheiden. In de eerste plaats zijn er de projecten die bewust als innovatief aangemerkt zijn. Dat zijn programma’s waar onderzoek aan vooraf is gegaan en die systematisch doordacht zijn, bijv. rond een wat artificieel onderscheid, een clusteringrond verschillende invalshoeken of op verschillende terreinen van het openbaar leven.

Een voorbeeld hiervan is het Nederlandse Stimuleringsprogramma *De buurt voor alle leeftijden 2000-2003* uit, rechtstreeks gesubsidieerd door het Ministerie van VWS. Acht Nederlandse proefprojecten gebaseerd op dit onderscheid zagen het licht, er verschenen handleidingen, video’s en andere materialen, er was een landelijke nieuwsbrief *Generaties in actie*, er werden artikelen in vakbladen gepubliceerd en er werd een website met 60 projectbeschrijvingen gelanceerd.

Een dergelijk nationaal stimuleringsprogramma heeft het karakter van een bewustzijns campagne en in het verlengde daarvan worden er lokaal diverse projecten geïnitieerd die al naar gelang de belangstelling en gemeentelijk ondersteuning een lang of minder lang leven beschoren zijn.

Daartegenover zien we in verschillende landen die deel uitmaakten van PEFETE, een Grundtvig4 netwerk, als het ware spontaan projecten ontstaan zonder dat die intergenerationeel genoemd worden. De vanzelfsprekendheid waarmee ouderen in Cyprus een rol in het basisonderwijs hebben als voorleesvader, ervaringsdeskundige en klassenassistent. Of het Bulgaarse project waarin jongeren ouderen Engels leren zodat ze met hun eigen kleinkinderen in het buitenland kunnen communiceren. Ontstaan vanuit een logische en creatieve impuls
Zonder oogmerk ooit als intergenerationeel project betiteld te worden.

Zo zien we in Europa onze eigen benadering ontstaan. Soms vooropgezet en bedacht, soms als succesrijk toeval. In Duitsland ziet men een organisatie als Dialog der Generation die vooral in kaart brengt op welke verschillende terreinen er intergenerationele initiatieven en projecten ontstaan. In Engeland zie je in navolging van de VS bijvoorbeeld bij de Beth Johnson Foundation een eigen nationaal instituut, het Centre for Intergenerational Practice ontstaan, waar alle kennis over de intergenerationele methodieken verzameld, gebundeld en verspreid wordt.

Tenslotte zijn er dan nog de met EU-geld gesubsidieerde projecten als EAGLE en ADD LIFE. Kenmerk: Europese uitwisseling van kennis en ervaringen, zoals een toolkit voor intergenerationele projecten. Implementatie in het hoger onderwijs. En meest recentelijk de aandacht voor een intergenerationele aanpak in arbeidsorganisaties: IPM, intergenerational portfoliomanagement waarin jongeren en ouderen elkaar helpen hun competenties in kaart te brengen en verder te ontwikkelen.

Er is plek voor deze grote verscheidenheid en diversiteit aan initiatieven en projecten – samen geven zij op moderne wijze gestalte aan een herleving en soms zelf reparatie van solidariteit tussen generaties. Er gaat een voorbeeldfunctie vanuit en het doet ons beseffen dat onze samenleving daadwerkelijk een meergeneratiesamenleving is geworden waar meer dan vier generaties tegelijkertijd samenleven en samen moeten delen – waarin omgaan met het gelijktijdige van het ongelijktijdige een onderdeel van de nieuwe levenskunst aan het worden is.

Jumbo Klercq